

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

«___» _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності Облік і аудит

за темою:

«Особливості обліку і контролю розрахунків з дебіторами та кредиторами: теорія і практика»

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
41 групи

Семенюк Катерина Андріївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Нікуліна Тетяна Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ТА КРЕДИТОРАМИ	7
1.1. Сутність розрахункових відносин.....	7
1.2. Дебіторська заборгованість, її класифікація.....	13
1.3. Кредиторська заборгованість, її класифікація.....	26
 РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ТА КРЕДИТОРАМИ	 39
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	39
...	
2.2. Особливості обліку розрахунків з дебіторами.....	48
2.3. Особливості обліку розрахунків з кредиторами.....	52
 РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ	 59
3.1. Завдання контролю розрахункових операцій.....	62
3.2. Види контролю розрахункових операцій.....	66
3.3. Особливості контролю розрахункових операцій.....	72
3.4. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості.....	

.....	74
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми.

Практично кожне підприємство стикається з неоплаченими рахунками і невиконаними зобов'язаннями, наявність яких зрештою може негативно позначитися на самому підприємстві. Для того щоб вигідно відрізнитися від своїх конкурентів і залучити якомога більше покупців, підприємство часто продають свої товари, роботи або послуги з відстроченням платежу. Це призводить до збільшення додаткових витрат та звичайно ж є приводом для ефективного управління ними для збільшення самого головного – прибутку.

Збільшення або зниження дебіторської та кредиторської заборгованості призводять до зміни фінансового стану підприємства. Так, наприклад, значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською може привести до так званого технічного банкрутства. Тому, вважаємо, що центральне місце займає саме управління дебіторською та кредиторською заборгованостями. Одним з основних завдань політики управління є недопущення виникнення заборгованостей з високим рівнем ризику (наприклад, з неплатоспроможними конкурентами). На підставі цього необхідно проводити моніторинг та аналіз стану розрахунків. Для проведення аналізу використовуються дані бухгалтерського обліку і звітності, тому важливу роль відіграє правильна організація на підприємстві бухгалтерського обліку розрахункових операцій, яка вимагає своєчасного і повного відображення господарських операцій із розрахунків в первинних документах та облікових регістрах.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження бухгалтерського обліку дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства, вивчення розрахунків з постачальниками і підрядчиками, покупцями і замовниками. У зв'язку з поставленою метою можна виділити ряд завдань, на які необхідно відповісти в процесі дослідження.

Завдання дипломної роботи:

- дати поняття дебіторської та кредиторської заборгованості та з'ясувати їх види;
- розглянути нормативно-законодавче регулювання розрахунків та бухгалтерського обліку;
- розібрати типові господарські та фінансові ситуації при розрахунках з дебіторами і кредиторами;
- проаналізувати бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками і підрядчиками, покупцями і замовниками;
- виділити проблемні питання розрахунків;
- на основі практичної роботи зробити висновки та рекомендації щодо оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є діюча система обліку, контролю та аналізу діючого підприємства

Предметом дослідження є сутність дебіторської та кредиторської заборгованостей, різноманітних їх класифікацій; розгляд формування резерву сумнівних боргів, а також вивчення бухгалтерського відображення розрахунків з дебіторами та кредиторами, виявлення проблем та недоліків у системі обліку дебіторської та кредиторської заборгованості та формування пропозицій щодо вирішення цих проблем.

Методи дослідження. В процесі дипломного дослідження нами були використані загальнонаукові методи. Ми досліджували певні документи, пов'язані з темою дипломної роботи. Був задіяний системний аналіз, де ми з'ясовували структурні зв'язки між різними елементами на досліджуваному об'єкті. Використовувались індукція, дедукція та узагальнення певної винайденної інформації.. Також використовували статистичну обробку інформації та вибіркові спостереження (застосовувалися при вивченні первинної документації, реєстрів бухгалтерського обліку а також звітності досліджуваного нами підприємства).

Інформаційна база дослідження. Основними джерелами інформації для аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості служать Закон України «Про

бухгалтерський облік і фінансову звітність», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Податковий Кодекс України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій і досліджень, дані засобів масової інформації та мережі Internet, а також первинна документація, облікові реєстри, внутрішня та зовнішня звітність об'єкта дослідження.

ВИСНОВКИ

Здійснивши теоретичне та практичне дослідження розрахункових відносин, можна зробити висновок, що достатньо велика кількість питань з практичної сторони не відповідає практичній. Але це є достатньо зрозумілим та навіть природнім, бо вести бізнес чітко по практичним схемам є майже неможливим через те, що керуючі стикаються з різними ситуаціями, які ускладнюють управління в різних блоках обліку, зокрема в частині розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Ми дослідили теоретичну частину розрахунків, а саме виділили поняття дебіторської та кредиторської заборгованостей, розібрали, які існують їх види. На наш погляд, деталізація розрахунків є досить влучною та доречною.

Також ми ознайомилися з нормативно-правовою базою розрахунків з дебіторами та кредиторам. Виділили основні типові господарські операції, з якими зазвичай стикаються у діяльності найчастіше.

Теоретична частина дослідження, на наш погляд, є зрозумілою до використання. Ми хотіли більше уваги приділити саме практичній частині.

Важливою запорукою забезпечення платоспроможності підприємства є вміння раціонально керувати дебіторською та кредиторською заборгованістю. Для цього необхідно постійно здійснювати моніторинг за обсягом та співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості.

Для здійснення цієї умови на підприємстві безумовно повинна працювати якісна система менеджменту, чого на жаль на нашому об'єкті дослідження немає. Всі управлінські рішення покладаються на керівника та головного бухгалтера. Необхідно на підприємстві здійснювати постійний аналіз, щоб вчасно виявляти проблеми, надавати пропозиції та влучно усувати недоліки.

Важливо відмітити, що якісна система менеджменту вимагає постійної аналітичної роботи і кваліфікованого персоналу. Ця супроводжується значними витратами для підприємства, а саме пов'язаними з постійним підвищенням кваліфікації працівників, отримання інформації про дебіторів, впровадженням

зручної автоматизованої програми для комфортної та швидкої роботи та іншими підготовчими моментами.

Своєчасне реагування на негативні зміни у структурі зобов'язань дозволить підприємству вживати заходи щодо погіршення фінансового стану підприємства.

Питання аналізу посідає не менш важливе місце у діяльності підприємства. Більшість підприємств в Україні нехтують відділом, який займається аналізом показників на підприємстві, тому що це теж потребує певних витрат, які підприємство вважає за потрібним направити у інше русло.

Юридична служба підприємства забезпечує правильне застосування на підприємстві нормативно-правових актів та інших документів, подає керівникові пропозиції щодо вирішення правових питань, пов'язаних з діяльністю підприємства.

Здійснивши дослідження контролю у теоретичній та практичній частині, можна навести певні рекомендації у напрямку формування контролю розрахунків з контрагентами.

Це нововведення насамперед набагато полегшить роботу бухгалтерів та направить їх на покращення роботи тільки у сфері обліку.

Наступним кроком є перевірка правильності складання договорів (чи враховані всі умови, чи наявні всі реквізити тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» № 996 від 16.07.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
2. План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ та Інструкція про його застосування.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом МФУ від 08.10.99 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене, затверджене наказом МФУ від 28.10.98 р. № 1706 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затверджене наказом МФУ від 30.11.2001 р. № 559 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.
7. Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 р. № 911-р. – Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
8. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

10. Белозерцев В. С. Удосконалення організаційно-методичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємств оптової торгівлі / В. С. Белозерцев // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 5.
11. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навчальний посібник [для студ. спеціальності «Облік і аудит» ВНЗ] / Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горещька. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 544 с.
12. Бухгалтерский учет: [выпуск для студ. высш. учебн. завед.] / Безруких П.С., Ивашкевич В.Б., Кондраков Н.П.; Безруких П.С. – [3-изд.]. – М.: Бухгалтерский учет, 1999. – 624 с.
13. Бухгалтерський облік: навч. посіб. А. С. Бакаєв, П. С. Безруких, Н. Д. Врублевский та ін. / Під ред. П. С. Безруких. 4-е вид., перероб. і доп.
14. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. навч. посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
15. Верига Ю.А. Фінансовий облік: навч. посіб. / Ю.А. Верига, Т.В. Гладких, М.М. Орищенко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 438 С.
16. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
17. Дудник Т.А. Облік, контроль та аналіз розрахунків з покупцями: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / Т.А. Дудник, Я.І. Глущенко, М.Е. Шухман. – Донецьк: Юго-Восток, 2011. – 140 с.
18. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
19. Кручак Л. Селекція програмного забезпечення для автоматизації обліку дебіторської заборгованості/ Л. Кручак // Економіст. – Тернопіль, 2017. – Вип. 1. – С. 18-22.
20. Лігоненко Л.О. Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посіб. – К.: Київ. Нац. Торг.-екон. Ун-т, 2005. – 275 с.

21. Лука Пачоли. Трактат о счетах и записях. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 368 с.
22. Мурашко В.М., Сторожук Т.М., Мурашко О.В. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності: Навчальний посібник / За заг. ред. П.В. Мельника. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 311 с.
23. Організація бухгалтерського обліку. навч. посібник / За редакцією В.С. Лєня – К: Центр учбової літератури, 2006. – 696 с.
24. Павлюк В.В., Сердюк В.М., Акаєв Ш.М. Контроль і ревізія. Навчальний посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 196 с.
25. Проскуріна Н. М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку / Н. М. Проскуріна // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць, 2014. – Випуск 25. – С. 195–199.
26. Рудановский А.П. Построение баланса / А.П. Рудановский. – М.: МАКИЗ, 1926. – 36 с.
27. Соколов Я.В.. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. Пособие для вузов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996 – 638 с.